

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

ORSZÁGGYÜLÉS HIVATALA

Érkezett: 2007 SZEPT 14.

**T/3719. számú
törvényjavaslat**

a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról

**Előadó: dr. Takács Albert
igazságügyi és rendészeti miniszter**

Budapest, 2007. szeptember

2007. évi ... törvény

a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról

Az Országgyűlés – a személyiségi jogi sérelmek elleni hatékonyabb fellépés lehetőségének megteremtése érdekében – a következő törvényt alkotja:

1. §

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény a következő új 76/A. §-sal egészül ki:

„76/A. § (1) A személyhez fűződő jog sérelmét jelenti különösen az a sértő megnyilvánulás, amely faji hovatartozásra, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozásra, vallási vagy világnézeti meggyőződésre, szexuális irányultságra, nemi identitásra vagy a személyiség más lényegi vonására irányul, és személyek e vonással rendelkező, a társadalmon belül kisebbségben lévő körére vonatkozik.

(2) A jogsértő nem hivatkozhat arra, hogy sérelmezett magatartása nem közvetlenül és felismerhetően az (1) bekezdés szerinti sérelem alapján igényt érvényesítő fél vagy felek ellen irányult.

(3) A 84. § (1) bekezdése szerinti igények érvényesítésére az a közhasznú vagy kiemelkedően közhasznú társadalmi szervezet vagy alapítvány is jogosult, amelynek célja az emberi és állampolgári jogok védelme. A 84. § (1) bekezdés e) pontja szerinti igényt az említett szervezetek csak a sértett közösség érdekében és az e célra létrehozott valamely közhasznú vagy kiemelkedően közhasznú alapítvány javára érvényesíthetik.”

2. §

Ez a törvény a kihirdetését követő hónap első napján lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépése után történt személyhez fűződő jogsértésre kell alkalmazni.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) célja – a Legfelsőbb Bíróság igényével azonosan – az, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk) módosításával elhárítsa azt az értelmezési problémát, amely megakadályozza az ún. gyűlöletbeszéd elleni eredményes polgári jogi igényérvényesítést. A Javaslat szabályai következtében kétségbevonhatatlanná válik, hogy az egyén személyhez fűződő jogai sérelmét jelenti az is, ha a személyiség valamely lényegi vonására és a személyek e vonással rendelkező körére vonatkozó sértő megnyilvánulás nem közvetlenül és felismerhetően irányul egy adott egyén ellen.

Az előkészítés alatt álló új Polgári Törvénykönyv alapvető igénye az emberi méltóság védelmének, illetőleg az egyenlő bánásmód követelményének érvényre juttatása. A Javaslat mintegy előrevetíti az új kódex egy nagy fontosságú rendelkezését. Az előterjesztő álláspontja szerint ezért e rendelkezésnek az új Polgári Törvénykönyvben is szerepelnie kell.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

1) A Ptk. módosításának célja annak egyértelművé tétele, hogy léteznek olyan életbeli esetek, amikor egy közösséget érő sértő megnyilvánulások a közösség tagjainak emberi méltóságát, általános személyiségi jogait sértik. Ha az adott közösség kellően szűk, és olyan tulajdonság határozza meg, amely az emberi személyiség lényegi vonása, akkor a közösség elleni megnyilvánulás „átsugárzik” az adott közösséghez tartozó egyénekre. Az Alkotmánybíróság eddig a vallási és más világnézeti meggyőződést, illetve a nemzetiségi vagy etnikai hovatartozást tekintette a személyiség ilyen lényegi vonásának, a Legfelsőbb Bíróság pedig az EBH2005. 1216. számú elvi határozatában a szexuális irányultságot minősítette ebbe a körbe tartozónak. A törvényjavaslat e tulajdonságokat nyílt taxációval sorolja fel, lehetőséget adva arra, hogy a bíróságok további tulajdonságokat is a személyiség lényegi vonásának minősítsenek.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az „általános személyiségi jog” részét képezi az önazonosságához és önrendelkezéshez való jog is (59/1991. (XI. 8.) AB határozat). A 45/2005. (XII. 14.) AB határozat szerint az önazonosság megválasztása az egyén döntésén alapul: az adott közösséghez tartozik, aki magát a közösséghez tartozónak vallja.

Az érvényesíthető polgári jogi igények azonosak az egyéb személyhez fűződő jogi sérelmek kapcsán követelhetőekkel (a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítása, elégtétel, nyilvánosság, a sérelmes helyzet megszüntetése, kártérítés stb.).

2) A (2) bekezdés célja annak egyértelművé tétele, hogy az (1) bekezdésben említett személyhez fűződő jogsértést elkövető nem mentesülhet megnyilvánulása jogkövetkezményei alól arra hivatkozással, hogy az nem kifejezetten a vele szemben igényt érvényesítő személy ellen irányult. Nem feltétele tehát a szóban forgó személyiségvédelmi igények érvényesítésének, hogy az érintett személy az ún. gyűlöletbeszédnek kifejezett címzettje

legyen, hogy a sértő megnyilvánulás felismerhetően ellene irányuljon; az alkalmazott kifejezés, tanúsított magatartás, illetve más megnyilvánulás ugyanis nem csak akkor lehet az egyént személyhez fűződő jogaiban sértő, ha az őt személy szerint megjelöli.

3) A fogyasztóvédelmi, illetve a környezetvédelmi szabályozáshoz hasonlóan a (3) bekezdés közérdekű keresetindítási jogot biztosít a jogvédő szervezetek számára. Ennek oka egyrészt az, hogy a sértett kör a szóban forgó megnyilvánulások esetében egy közösség, illetve közvetve a társadalom egésze. A jogvédő szervezetek személyhez fűződő jogi igényérvényesítésre történő feljogosításának másik oka pedig az, hogy e szervezetek rendelkeznek a szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekkel, személyi és egyéb feltételekkel az igények hatékony érvényesítése érdekében. Elkerülhető e szervezetek közbeiktatásával az is, hogy a személyhez fűződő jogaikban sérelmet szenvedett személyeknek az igényérvényesítés során közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kelljen kerülniük az őket gyalázókkal. A kártérítési igényt e szervezetek kizárólag a sértett közösség érdekében és valamely e célra létrehozott alapítvány javára érvényesíthetik.

A közhasznú vagy kiemelten közhasznú jogállás megkövetelése biztosítja a fellépésre jogosult szervezetek igényérvényesítéssel kapcsolatos jóhiszemű, szakszerű, átlátható működését.

Az adott közösséghez tartozó (magát a közösséghez tartozónak valló) egyén és a közérdekű kereset indítására jogosult jogvédő szervezet a sérelemmel kapcsolatos Ptk. szerinti polgári jogi igényeket egyaránt érvényesítheti. Abban az esetben azonban, ha meghatározott, egyértelműen azonosítható személy sérelmére történt a személyhez fűződő jogsértés, úgy természetesen kizárólag a sérelmet szenvedett személy jogosult az igény érvényesítésére. Erre a Ptk. hatályos szabályai megfelelő lehetőséget biztosítanak, így azok módosítása nem szükséges.

A 2. §-hoz

Az ún. gyűlöletbeszéd elleni hatékony fellépés polgári jogi eszközének mielőbbi hatályba léptetése indokolt, ugyanakkor ebben az esetben is kerülni kell a visszamenőleges hatályú szabályozást. A törvényjavaslatban foglalt rendelkezéseket ezért csak a hatálybalépését követő személyhez fűződő jogsértésekre kell és lehet alkalmazni.